No. 89. 1847.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 3,00; voor de buitensteden *f* 3,50; franco door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 23 JANUARIJ.

Advertentien van acht regels en daar beneden worden tegen *f* 1,75 geplaatst; meer dan acht regels tegen 20 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 22 Januarij.

Wij hebben in ons voorlaatst nummer medegedeeld een artikel uit het *Journal du Limbourg* over de regeling der Oostersche zaak, dat veel waarheid bevatte en met waardigheid geschreven was. Wij zijn het *Journal* eene opheldering schuldig, welk wij bij de opname van zijn artikel niet hebben willen geven, om de juistheid zijner aanmerkingen niet door eene toelichting, welke alléén ons betreft, te verzwakken.

Indien wij spraken van blijde tijding, dan was het *alléén*, en het blijkt uit ons berigt, omdat eindelijk onze geloofsgenooten in den Oost zouden worden in de gelegenheid gesteld, om de pligten der openbare godsdienst te vervullen. Want de oplossing, welke het vraagpunt erlangd heeft, kan voorzeker niet blijde genoemd worden.

Te regt heeft het *Journal d. L.* aangemerkt, dat de regering, had zij willen handelen naar regt en billijkheid, alléén de schuldigen had moeten straffen. Dat Mgr. Grooff zich niet heeft pligtig gemaakt aan iets, dat schijn heeft van overtreding van eenige wet of reglement, is al te duidelijk bewezen, dan dat het noodzakelijk zoude zijn, daarop terug te komen; wie is dan de schuldige in het onderwerpelijke geval? Is het niet alleen de Gouverneur-Generaal, die goed heeft kunnen vinden misbruik te maken van magt? En als er dan iemand behoorde te worden gestraft, was het dan ook niet alléén de Gouverneur-Generaal? Daarom zal dus ook ieder toestemmen, dat de regering met Mgr. Grooff nu nog uit de Oost-Indië te blijven weren, eene vordering heeft gedaan in strijd met hare waardigheid, omdat zij in strijd is met elk begrip van regtvaardigheid.

Men is gewoon, den Katholijken heerschzucht toe te schrijven, en men heeft het Mgr. Grooff in het bijzonder toegeduwd (wij moeten er bijvoegen, het waren slechts een paar niets beteekenende en anonieme pamphletschrijvers); doch men kan uit het besprokene zien, wat er van die heerschzucht is. De Kerk laat zich welgevallen, en Mgr. Grooff berust er in, en de katholijken dulden het, dat hem, den beleedigde, en hem-alleen onregt blijve gedaan worden.

Zeker zal ieder, die onbevooroordeeld denkt, daarin eene concessie vinden, welke des te meer bewondering verdient, naarmate de mishandeling Mgr. Grooff en den zijnen aangedaan meer strijdt tegen de regten en de denkbeelden van onzen tijd. En ieder zal van de Kerk en Mgr. Grooff zeggen, wat het *Journal d. L.* schreef: „Zij hebben wel gedaan van niet meer op hunne regten aan te dringen, zoodra zij de laakbare stijfhoofdigheid van de regering hebben ingezien. Het is eene opoffering, welke hun zal worden aangerekend door Hem, die Zijn leven voor het heil van het menschdom heeft ten beste gegeven."

De Fransche en Belgische posten geworden ons eerst bij het afdrukken van de Courant. Wij hebben slechts den tijd, om het belangrijkst in het kort zamen te trekken.

Het bevestigt zich, dat Rusland een legerkorps op de grenzen van Polen zamentrekt.

Op den 24 zal te Berlijn worden gevierd de 146 verjaardag der krooning van den eersten Koning van Pruissen.

De hongerdood neemt in Ierland op eene schrikbarende wijze toe. Dagelijks sterven *honderden*. In een groot aantal dorpen zijn de levenden zoo verzwakt, dat zij de dooden niet kunnen begraven. Meest alle bladen der graafschappen zijn vol van ijzingwekkende bijzonderheden.

De debatten over het adres ten antwoord, zijn in de Pairs-Kamer gisteren doorgezet. Onder anderen sprekers heeft ook de heer Guizot met veel talent het woord gevoerd.

De partij van den heer Thiers geraakt hoe langer zoo meer verdeeld. Bij eene vergadering, dezer dagen belegd, en waarbij 70 personen waren opgeroepen, zijn naauwelijks 30 verschenen.

Men leest in de *Augsb. Zeitung* het volgende berigt uit 's Hage:

„De Nederlandsche regering heeft iets gedaan, dat haar tot eer verstrekken zal: zij heeft Dr. Hofmann, die tot dus verre den heer van Siebold in de uitgave van zijn werk over Japan behulpzaam was, benoemd tot tolk der Japansche taal bij het ministerie van buitenlandsche zaken. Dr. Hofmann is de eenige man in Europa, die Japansch verstaat, en daar de Japansche stukken, die bij het ministerie aankomen, niet talrijk kunnen zijn, zoo geeft hem de staat welwillend den tijd, om zijne letterkundige werken uit te geven. Men zegt, dat hij een groot Japansch woordenboek in gereedheid heeft. Het zou allernoodigst zijn, zegt het artikel verder, dat men ons vertalingen van Japansche boeken verschafte; de weinige uittreksels, die Titsingh gegeven heeft, zijn wel niet zonder waarde, doch over het algemeen onvoldoende, en het is een verwijt, dat de geleerde wereld aan Nederland reeds sinds lang heeft gedaan, dat het van de Japansche letterkunde zoo weinig werk heeft gemaakt. Er zijn eene menigte Japansche romans, welke bij uitnemendheid geschikt zouden zijn, om ons in het innerlijke leven van dit afgelegen volk te verdiepen, en het is volstrekt onbegrijpelijk, dat niet een lid der Nederlandsche factorij op Nagasaki iets van dien aard ondernomen heeft, al ware het slechts, om in de langdurige ruimte tusschen de jaarlijksche handelsperioden den tijd door te brengen. De trage Engelsche factorij der Oost-Indische compagnie te Canton heeft wel onderscheidene vertalingen in het Chineesch geleverd, en Holland zelf heeft zich voor de Maleische en Javaansche letterkunde veel moeite gegeven, maar de bemoeijing van Dr. Hofmann is, geloof ik, het eerste teeken van belangstelling, dat men voor de studie der Japansche taal geeft, en maakt als zoodanig aanspraak op aller erkentelijkheid."

Betreffende de inhechtenisneming van Jan ter Linde — niets!

Men meldt uit Zierikzee, dat de markies de Thouars ll. Zaturdagavond aldaar gevankelijk is binnengebragt.

WAARNEMING DER THERMOMÉTER, SCH. FAHRENHEIT.

Maandag	18	Januarij	's namidd.	4	uur	27	graden.
»	»	»	's avonds	8	»	28	»
Dingsdag	19	»	's morgens	7½	»	29	»
»	»	»	's middags	12	»	30	»
»	»	»	's namidd.	4	»	30	»
»	»	»	's avonds	8	»	30	»
Woensdag	20	»	's morgens	7½	»	29	»
»	»	»	's middags	12	»	33	»
»	»	»	's namidd.	4	»	33	»
»	»	»	's avonds	8	»	31	»
Donderdag	21	»	's morgens	7½	»	29	»
»	»	»	's middags	12	»	32	»
»	»	»	's namidd	4	»	32	»
»	»	»	's avonds	8	»	29	»
Vrijdag	»	»	's morgens	7½	»	20	»
»	»	»	's middags	12	»	21	»

's GRAVENHAGE, 20 Jan. Volgens de deswege bij het departement van Binnenlandsche zaken ingekomen berigten, is in de geldleening van één millioen gulden, uitmakende de vierde serie der negotiatie van acht millioen gulden, tot goedmaking der kosten van droogmaking van het Haarlemmermeer, waarin de deelneming bij het daarvan publiek gemaakte berigt was opengesteld, ingeschreven als volgt:

te Amsterdam	voor	*f*	5,159,000
» Rotterdam	»	»	3,600,000
» 's Gravenhage	»	»	295,000
» Middelburg	»	»	15,000
» Utrecht	»	»	104,000
» Zwolle	»	»	21,000
» Leeuwarden	»	»	12,000
» Groningen	»	»	22,000
» Assen	»	»	1,000
Dus te zamen	voor	*f*	9,229,000

Wij vervolgen hier de opgave der bijzondere onderdeelen van de begrooting voor 1848 en 1849.

ZESDE HOOFDSTUK. — *Departement voor de zaken der hervormde eeredienst: enz.* — Eerste afdeeling. Kosten van het departement, 1848 *f* 34,250, 1849 *f* 34,250. — Tweede afdeeling. Protestantsche kerkgenootschappen, 1848 *f* 1,404,635,52½, 1849 *f* 1,404,635,52½. — Derde afdeeling. Israëlitisch kerkgenootschap, 1848 *f* 28,550, 1849 *f* 28,550. — Vierde afdeeling. Pensioenen en afloopende betalingen, 1848 *f* 182,461, 1849 *f* 162,461. Totaal 1848 *f* 1,649,846,52½, 1849 *f* 1,649,896,52½.

ZEVENDE HOOFDSTUK. — *Departement voor de zaken der roomsch-katholijke eeredienst.* — Eerste afdeeling. Kosten van het departement, 1848 *f* 26,828,40, 1849 *f* 26,826. — Tweede afdeeling. Kosten van het kerkelijk bestuur van de roomsch-katholijke eeredienst, 1848 *f* 28,072, 1849 *f* 28,072. — Derde afdeeling. Kosten van de dienstdoende roomsch-katholijke geestelijken, 1848 *f* 406,072,18½, 1849 *f* 406,072,18½. — Vierde afdeeling. Kosten der oud-bisschoppelijke klerezij, 1848 *f* 10,600, 1849 *f* 10,600. — Vijfde afdeeling. Verschillende uitgaven, 1848 *f* 42,800, 1849 *f* 42,800. — Zesde afdeeling. Pensioenen, 1848 *f* 48,006, 1849 *f* 48,006. — Totaal, 1848 *f* 562,378,58½, 1849 *f* 562,376,18½.

AGTSTE HOOFDSTUK. — *Departement van Marine.* — Eerste afdeeling. Kosten der administratie 1848 *f* 272,382.75, 1849 *f* 272,382.75. — Tweede afdeeling. Kosten niet behoorende tot de marine aangelegenheden, 1848 *f* 159,977, 1849 *f* 159,977. Derde afdeeling. Materieel der zeemagt, 1848 *f* 2.290,909, 1849 *f* 2,108.909. — Vierde afdeeling. Personeel der zeemagt, 1848 *f* 2,519,419.30, 1849 *f* 2,519,419.30. — Vijfde afdeeling. Verschillende uitgaven, 1848 *f* 2000, 1849 *f* 2000. — Zesde afdeeling. Pensioenen, gagementen, non-activiteitssoldijen, afloopende betalingen en wachtgelden aan ambtenaren, 1848 *f* 300,944, 1849 *f* 290,944. Totaal, 1848 *f* 5,545,632.05, 1849 *f* 5,353,632.05.

NEGENDE HOOFDSTUK. A. *Finantiën.* (Nationale Schuld). Eerste Afdeeling. Intressen, Lijfrenten en Tontines, 1848 *f* 35,887,350,33, 1849 *f* 35,868,850,33. Tweede Afdeeling. Renten en Aflossingen van Geldleeningen, 1848 *f* 461,690, 1849 *f* 460,865. Tot. 1848 *f* 36,349,040,33, 1849 *f* 36,329,715,33.

B. *Departement Finantiën.* Eerste Afdeeling. Kosten van het Departement, 1848 *f* 270,346,40, 1849 *f* 270,346,40. — Tweede Afdeeling. Kosten van het Grootboek der Nationale Schuld, 1848 *f* 50,200, 1849 *f* 50,200. — Derde Afdeeling. Kosten van de rente-betaling der Nationale Schuld, 1848 *f* 32,240, 1849 *f* 32,240. — Vierde Afdeeling. Kosten van het Agentschap van het Min. van Fin. te Amsterdam, 1848 *f* 29,730, 1849 *f* 29,730. — Vijfde Afdeeling. Kosten van Administratie der Publieke Schatkist, 1848 *f* 121,350, 1849 *f* 121,350. — Zesde Afdeeling. Kosten van het Muntwezen, 1848 *f* 37,275, 1849 *f* 37,375. — Zevende Afdeeling. Kosten van het regt van waarborg op de Gouden en Zilveren Werken, 1848 *f* 58,401,37½. — Achtste Afdeeling. Admin.- en Perceptie-Kosten der Directe Belastingen, In- en Uitg. Regten en Accijnsen, mitsgaders de kosten in verband met het Kadaster, 1848 *f* 3,292,384,47½, 1849 *f* 3,292,384,47½. — Negende Afdeeling. Fonds van kwade posten op de grondlasten, 1849 *f* 166,200, 1849 *f* 166,200. — Tiende Afdeeling. Admin.- en Perceptie-Kosten van de Indirecte Belastingen en van de kosten der Kon. Ned. Loterij en van de bewaring van het kadaster, 1848 *f* 542,545, 1849 *f* 542,545. — Elfde Afdeeling. Admin.-Kosten der Posterijen, 1848 *f* 469,189,82½, 1849 *f* 469,189,82½. — Twaalfde Afdeeling. Kosten der Admin. en Lasten der Domeinen, en van het geldelijk beheer der groote wegen, vaarten of kanalen en veren, 1848 *f* 317,917, 1849 *f* 316,697. — Dertiende Afdeeling. Pensioenen, 1848 *f* 915,000, 1849 *f* 880,000. Tot. 1848 *f* 6,302,779,07½, 1849 *f* 6,266,559,07½.

TIENDE HOOFDSTUK. *Oorlog.* Eerste afdeeling. Kosten van het departement, 1848 *f* 179,900, 1849 *f* 179,900. — Tweede afdeeling. Tractementen, bureau-kosten enz. van den grooten staf, de administratie van het leger, van de prov. en plaats. staven, 1848 *f* 206,903.20, 1849 *f* 206,873. — Derde afdeeling. Tract., soldijen, enz. van de verschillende wapencorpsen, benevens gratificatiën, 1848 *f* 7,370,050. 1849 *f* 7,357,800. — Vierde afdeeling, Remonte, 1848 *f* 92,880, 1849 *f* 92,880. — Vijfde afdeeling. Militaire akademie, 1848 *f* 66,200, 1849 *f* 66,200. — Zesde afdeeling. Reiskosten en vacatiën, 1848 *f* 26,000, 1849

f 26,000. — Zevende afdeeling. Geneeskundige dienst, 1848 f 520,000, 1849 f 520,000. — Achtste afdeeling. Vuur en licht in de wachten, 1848 f 30,000, 1849 f 30,000. — Negende afdeeling. Scheeps- en wagenvrachten en overvaartgelden, enz. 1848 f 48,000, 1849 f 48,000. — Tiende afdeeling. Materieel der Artillerie. 1848 f 435,000, 1849 f 435.000. — Elfde afdeeling. Materieel der genie, 1848 f 460.000, 1849 f 460,000. — Twaalfde afdeeling. Verschillende uitgaven, 1848 f 108,216.80, 1849 f 107,612. — Dertiende afdeeling. Tractementen enz. van de marechaussées, 1848 f 182,000, 1849 f 182,000. — Veertiende afdeeling. Overcomplete officieren, pensioenen en gagementen, 1848 f 1,623,850, 1849 f 1,565,000. — Vijftiende afdeeling. Buitengewone uitgaven, 1848 f 326,000, 1849 f 379,700. — Totaal 1848 f 11,675,000, 1849 f 11,675,000.

Elfde Hoofdstuk. *Koloniën.* Eerste afdeeling. Kosten van het departement, 1848 f 69,501.20, 1849 f 69,500.— Tweede afdeeling. Pensioenen, 1848 f 19,195, 1849 f 19,195. — Totaal 1848 f 88,696.20, 1849 f 88,695. —

Twaalfde Hoofdstuk. *Onvoorziene behoeften.* 1848 f 400,000, 1849 f 400.000.

Uit het wets-ontwerp tot vaststelling der middelen over elk der jaren 1848 en 1849, blijkt, dat de raming, met inbegrip der opcenten, gemaakt is als volgt:

A. Grondbel. f 9,972,000,00, personeel f 5,880,000,00, patenten f 2,355,200.00 Totaal f 18,207,200,00; — B. Accijnsen; totaal f 19,424,220,00; — C. Indirecte belastingen f 9,384,000,00; — D. In- en uitgaande regten en scheepvaartregten f 4,716,000,00; — E. Regt van waarborg op de gouden- en zilveren werken f 139,772,68;— F. Domeinen f 1,381,522,93; G. Pastorijen f 1,330,000,00; H. Loterij f 400,000,00; I. Jagt en visscherij f 100.000; K. Opbrengst van verkoopingen en verschillende ontvangsten f 1,710,400,00; — L. Vaste rente op België f 400,000,00; — M. Uitkeering voor de renten ten laste van de geldmiddelen der Overz. Bez. f 9,800,000,00. Totaal f 66,996,115,61, waarbij gevoegd: N. Voorloopig beschikbaar op het vermoedelijk batig slot der koloniale administratie hier te lande f 4,650,000,00, te zamen uitmakende f 71,646,115,61.

ROTTERDAM, 21 Jan. Voor eenige dagen heeft zich hier ter stede een merkwaardig geval van schijndood opgedaan. De dienstmeid van een geacht burger overleed en alles werd voor de begrafenis gereed gemaakt. Niemand twijfelde eenigzins aan de wezentlijkheid van dit overlijden, maar twee dagen later ontwaakte zij uit den staat van verdooving, waarin zij verkeerd had en bevindt zich nu weder in welstand. (*N. R. C.*)

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 19 Jan. Eergisteren heeft de heer Guizot drie nieuwe diplomatieke stukken op het bureau van de kamer der Pairs nedergelegd.

— Gisteren heeft de commissie van het adres in de kamer der afgevaardigden de inlichtingen der ministers van binnenlandsche zaken, van finantiën en openbare werken aangenomen; heden zal zij de ministers van openbaar onderwijs en die van landbouw en koophandel raadplegen.

— De Kamer der Pairs heeft heden de twee eerste paragrafen van het adres-ontwerp aangenomen. Bij het vertrek van den post beraadslaagde men over het derde paragraaf, betrekkelijk het huwelijk van den hertog van Montpensier, en hadden de hertog de Broglie en de graaf Pelet de la Lozère de staatkunde van het ministerie verdedigd.

— De beweging tegen het systeem van den vrijen handel breidt zich in Frankrijk meer en meer uit. De meeste fabriekssteden en zelfs de zeehavens beginnen zich daarbij aan te sluiten.

— De beroemde abt Lacordaire heeft dezer dage van Z. H. een zilveren kruis ten geschenke ontvangen, als een bewijs van de hooge achting, welke de H. Vader hem bedraagt.

MADRID, 14 Jan. Het aantal Carlistische benden neemt toe in weerwil van het ongunstig weder, en zij bepalen zich niet meer tot een afgeperkt terrein. Thans ziet men ze in alle streken van Catalonië, vrij ver van elkander verwijderd. Het ontwijken van den strijd is hunne taktiek.

— Men wil, dat het ministerie op nieuw zijn ontslag aan H. M. zou hebben aangeboden.

Tijdingen uit Lissabon loopen tot den 13. De koninklijke troepen zijn den 5 Coimbra binnengerukt. Das Antas had de stad ontruimd 48 uren voor de aankomst van Saldanha, en was op Oporto terug getrokken. Saldanha moest Coimbra den 9 verlaten en den 14 voor Oporto aankomen. Macdonnald heeft te Braga 200 man verloren. De troepen van Casal hebben aldaar ongehoorde buitensporigheden bedreven, hetgeen de algemeene verontwaardiging tegen dien veldheer heeft gaande gemaakt. De opstandelingen vereenigen zich in groot aantal te Oporto. Alle Miguellisten hebben zich bij hen aangesloten, en hunne vereenigde strijdkrachten bedragen 6,500 man. Allen hebben besloten aan de koninklijke troepen den hevigsten tegenstand te bieden.

ENGELAND.

LONDEN, 19 Januarij. Gisteren avond gaf de markies van Lansdowne een feestmaal aan de voornaamste leden der ministeriëele partij van de kamer der Lords. Lord John Russell gaf van zijnen kant mede een officieel maal aan de voornaamste leden van de kamer der gemeenten, die het gouvernement ondersteunen. Nog had Lord Stanley van zijne zijde de belangrijkste leden der oppositie in de beide kamers op een feestmaal genoodigd. Op deze verschillende staatkundige maaltijden hebben de ministers aan hunne vrienden den inhoud van de troonrede doen kennen, en de voornaamste maatregelen, die door het kabinet bij de opening der zitting zullen worden voorgesteld, terwijl ook de oppositie zijn bepaald plan van den te voeren strijd bij die gelegenheid heeft afgebakend.

— Men leest in de dagbladen de volgende nota, die van een officieel karakter schijnt te zijn: »Gisteren hebben graaf Dietrichstein, gezant van Oostenrijk, baron Brunow, gezant van Rusland en de ridder Bunsen, gezant van Pruissen, op Foreign-Office eene zamenkomst met lord Palmerston gehad. Wij vernemen, dat deze bijeenkomst in verband staat met het antwoord van prins Metternich, op de protestatie van onzen staats-secretaris voor buitenlandsche zaken, tegen de inlijving van Krakau door Oostenrijk."

— Heden heeft H. M. de Koningin de zitting van het parlement met de navolgende aanspraak geopend:

»Mylords en Heeren!"

»Het is met de diepste bezordheid, dat ik, nu gij op nieuw bijeengekomen zijt, uwe aandacht te vestigen heb op het gebrek aan levensmiddelen, dat in Ierland en in gedeelten van Schotland heerscht.

»In Ierland inzonderheid is het te loor gaan van het gewone voedingsmiddel des volks de oorzaak geweest van smartelijk lijden, van ziekte en van eene grootelijks toegenomene sterfte onder de behoeftiger standen. Aanrandingen, inzonderheid ook tegen het eigendom gerigt, zijn menigvuldiger, en in sommige gedeelten des lands is het vervoer van levensmiddelen onveilig geworden.

»Met het doel om deze rampen te lenigen, zijn, in overeenkomst met eene in de laatste zitting van het parlement vastgestelde wet, groote getalen van mannen in dienst genomen en hebben zij daghuren genoten. Eenige afwijkingen van die wet, tot welke de onderkoning, met het doel om eene meer nut aanbrengende werkzaamheid dier lieden te bevorderen, magtiging heeft gegeven, zullen, naar ik vertrouw, uwe bekrachtiging verwerven. Middelen zijn te werk gesteld, om het knellen van het gebrek in de streken, die van de gewone hulpbronnen van toevoer het verst verwijderd zijn, te matigen. De aanrandingen zijn, zoo verre dit mogelijk was, door de militaire magt en de politie beteugeld.

»Het strekt mij tot voldoening, te kunnen doen opmerken, dat in de meest geteisterde districten het geduld en de gelatenheid des volks hoogst voorbeeldig zijn geweest.

»Het onvoldoende van den oogst in Frankrijk, in Duitschland en in andere gedeelten van Europa heeft de moeijelijkheid, om den benoodigden toevoer van levensmiddelen te verwerven, vergroot.

»Het zal uw pligt zijn, om in overweging te nemen, welke verdere maatregelen vereischt worden, om den bestaanden nood te verligten. Ik beveel u het in ernstige overweging nemen aan, of door het vermeerderen gedurende een beperkt tijdsverloop van de gemakkelijkheid voor het invoeren van graan uit vreemde landen en door het meer vrijelijk toelaten van het gebruik van suiker in brouwerijen en distileerderijen, de voorraad van voedsel op eene nuttige wijze kan worden vermeerderd.

»Ik heb evenzoo uwe ernstige aandacht op den blijvenden toestand van Ierland te vestigen. Gij zult in de omstandigheid van het niet bestaan van staatkundige opgewondenheid, de geschikte gelegenheid zien tot eene hartstogtelooze beoordeeling der maatschappelijke kwalen, welke dat gedeelte van het vereenigd koningrijk bedroeven. Onderscheidene maatregelen zullen u worden voorgelegd, die, eenmaal door het parlement aangenomen, de strekking kunnen hebben, om het welzijn van de groote massa des volks te vermeerderen, den landbouw te bevorderen en het kwaad van die te groote mededinging voor het huren van land te verzachten, welke de vruchtbare bron van misdaad en ellende is geweest.

»Het huwelijk van de infante Luisa Fernanda van Spanje met den hertog van Montpensier heeft tot eene briefwisseling tusschen mijne regering en die van Frankrijk en Spanje aanleiding gegeven.

»De vernietiging van den vrijen Staat Krakau is mij zulk eene openbare schennis van het verdrag van Weenen voorgekomen, dat ik bevel heb gegeven, om een protest tegen die daad bij de hoven van Weenen, St. Petersburg en Berlijn, welke daaraan deel hebben genomen, in te dienen. Afschriften van deze onderscheidene staatsstukken zullen u worden voorgelegd.

»Ik koester met vertrouwen de hoop, dat de vijandelijkheden in de Plata-rivier, welke zoo lang den handel hebben gestremd, spoedig ten einde zullen worden gebragt; en mijne pogingen zullen, vereenigd met die van den koning der Franschen, ernstig naar dat doel gerigt zijn.

»Mijne betrekkingen met de vreemde mogendheden in het algemeen boezemen mij het volste vertrouwen op het behoud des vredes in.

»Mijne Heeren van het huis der gemeenten,

»Ik heb last gegeven om de begrootingen op te maken in dien geest, dat op eene voldoende wijze in al de behoeften van de openbare dienst, met gepaste inachtneming van spaarzaamheid, worde voorzien.

»Mylords en heeren,

»Ik heb alle noodige voorbereidende maatregelen bevolen tot het in werking brengen der wet van de laatste parlementszitting, voor de vestiging van plaatselijke regtshoven voor regtsvorderingen wegens kleine schulden. Ik hoop, dat het kracht verleenen aan burgerlijke regten in al de deelen des rijks, tot welke de wet betrekking heeft, door dezen maatregel wezenlijk gemakkelijker zal worden gemaakt.

»Ik beveel aan uwe oplettendheid de u voor te stellen maatregelen tot verbetering van den gezondheidstoestand der steden; een onderwerp welks gewigt gij niet nalaten zult op prijs te stellen.

»Diep doordrongen van dankgevoel voor de zegeningen, welke eene alles besturende Voorzienigheid zoo dikwijls na een rampspoedig jaargetijde aan deze natie heeft verleend, vertrouw ik deze gewigtige zaken aan uwe zorg toe, in het vol vertrouwen, dat uwe beraadslagingen door eenen onpartijdigen geest zullen worden geleid en in de hoop, dat door de wijsheid uwer raadslagen het tegenwoordig lijden van mijn volk verligt en deszelfs toekomstige toestand verbeterd moge worden."

De Koningin heeft bij het houden dezer rede de zinsneden wegens het lijden des volks op een toon, die van haar medegevoel getuigde, uitgesproken; doch daarentegen veel nadruk gelegd op de gezegden wegens de Spaansche huwelijken en wegens de inlijving van Krakau.

Nog denzelfden avond is in beide de huizen van het parlement, even als dit in de laatste jaren telkens de gewoonte was, het adres van antwoord ingediend en na eenige beraadslagingen zonder iemands tegenzeggen goedgekeurd. Dat antwoord behelsde dan ook weder niets dan den weerklank der troonrede.

Ofschoon de bij deze gelegenheid gehoudene beraadslagingen niet onbelangrijk zijn geweest, is het toch uit den loop daarvan nog niet op te maken, welke de houding der verschillende partijen in de thans geopende parlementszitting zijn zal. Over het algemeen scheen men de moeijelijkheden, waarin het tegenwoordig ministerie gewikkeld is, te gevoelen, en zulks niet zoozeer wat de buitenlandsche aangelegenheden betrof, die door de meeste sprekers slechts in de tweede plaats werden behandeld, als wat den inlandschen toestand aangaat.

Wat de Spaansche huwelijken betreft, heeft de heer Peel verklaard, dat zijn bestuur nooit het huwelijk der Koningin Isabella met eenen prins van Coburg heeft voorgestaan. Ook andere leden, zooals de heer d'Israëli, meenden, dat men in Engeland aan het huwelijk der Infante met den hertog van Montpensier meer gewigt gehecht heeft, dan die zaak verdiende, en dat daarvoor de goede overeenstemming tusschen Frankrijk en Engeland niet had moeten worden verbroken. De lords Russell en Palmerston hebben zich ook genoodzaakt gezien, om hunne staatkunde op dit punt, in naam van de zorg voor het evenwigt van Europa te verdedigen.

— De Londensche dagbladen beschouwen de troonrede van den Koning van Frankrijk als onbeduidend, en zien daarin een bewijs, dat de hartelijke overeenstemming verbroken zou zijn.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 16 Januarij. Men verneemt van Frankfort a/M., dat de bondsvergadering den 14 dezer hare zittingen heeft hervat. De troonrede van den koning der Franschen heeft aldaar eenen gunstigen indruk gemaakt.

— Een particulier schrijven van Berlijn dd. 8 Jan. meldt aan de *Weser-Zeit.* het volgende:

»Wij hebben heden van Warschau de tijding ontvangen van de onmiddelijke, formele en beslissende inlijving van het Koningrijk Polen in het Groote Moscovitische rijk."

WEENEN, 14 Jan. De heer Negrelli, een der architecten, belast met het onderzoek der middelen ter uitvoering der canalisatie van de landengte van Suez, is van Parijs alhier teruggekeerd. Zijne berigten, aangaande de uitvoerbaarheid van dat grootsch ontwerp, luiden bij voortduring zeer gunstig. Men zegt, dat de reis van den hofraad Humelauer naar Londen hiermede in een naauw verband staat. Ook wil men, dat deze

Eene concessie is verleend tot het aanleggen van den ontworpen spoorweg van Triest naar Beijeren.

— Hetgeen men sinds eenige dagen vreesde is thans gebeurd. Heden morgen heeft een koerier van Ofen de treurige tijding aangebragt, dat de aartshertog Palatijn gisteren, den 13, na het ontvangen der HH. Sacramenten in de armen zijner familie en van zijnen opvolger den aartshertog Stephanus, in den leeftijd van 71 jaren is overleden.

„De nieuw benoemde abt van Einsiedlen, zoo schrijft men uit het kanton Schwytz, heeft 3,500 francs aan de armen zijner gemeente uitgereikt, en aan den gemeenteraad 12,000 francs voorgeschoten om koren te koopen. Deze trek van liefdadigheid heeft op de openbare meenigte eene voortreffelijke uitwerking gedaan."

STADSNIEUWS

BURGERLIJKE STAND.

ONDERTROUWD (21 Jan.): J. H. van Lommel en G. S. Zuure, wed. H. Schunzelaar.

BEVALLEN (18 Jan.): J. M. C. van Voorthuijzen, geb. Polders, D. — (19 Jan.): W. Lindeman, geb. Krim, Z. — A. M. H. Meijer, geb. van Tijen, Z. — D. S. Berk, geb. Huijer, Z. — (20 Jan.): M. R. Godzen, geb. Oldenburg, Z. — (21 Jan.): A. M. H. Spin, geb. Meijer, Z. — C. M. Louwerse, geb. Becker, D.

OVERLEDEN (15 Jan.): G. Pinkster, wed. J. Lilkendij, 71 j. (16 Jan.): A. M. van Eeden, wed. J. Groenevelt, Bz., 44 j. (17 Jan.): J. W. Janssens Kesler, 37 j. — G. Koopman, 86 j. — Aagje Dekker, 27 j. — 't Kindje van J. J. Boldoot, 12 d. — (18 Jan.): Jan Kluijtenaar, 73 j. — F. W. Kok, 80 j. — (19 Jan.): T. van der Gouwe, wed. D. T. Visser, 60 j. — E. W. van der Sleesen, 7 m. — (21 Jan.) W. Schreuder, wed. Pieter Peeters, 58 j.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

21 JAN.			gebl.	22 JAN. $4\frac{1}{2}$ u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	$2\frac{1}{2}$	pCt.	$58\frac{1}{2}$	$58\frac{3}{8}$	à	$58\frac{1}{2}$	$58\frac{5}{8}$
Dito Dito	3	»	$70\frac{7}{8}$	$70\frac{15}{16}$	»	71	$70\frac{15}{16}$
Dito Dito op resc.	3	»	$70\frac{7}{8}$	$70\frac{7}{8}$	»	71	$70\frac{7}{8}$
Dito Dito	4	»	$91\frac{1}{8}$	$91\frac{1}{8}$	»	$91\frac{1}{2}$	$91\frac{1}{4}$
O. I. Leening	4	»			»		
Amortis. Syndic.	$4\frac{1}{2}$	»			»		
Dito Dito	$3\frac{1}{2}$	»	$88\frac{1}{2}$				
Handel-Maatschappij	$4\frac{1}{2}$	»	172	$172\frac{1}{4}$	»	$172\frac{1}{2}$	$172\frac{1}{4}$
Haarlemmermeer	5	»			»		
Aand. Rijn-Spoorweg	$4\frac{1}{2}$	»		106	»		
Aand. Holl. S. M.		»			»		
BELGIE	$4\frac{1}{2}$	»			»		
Dito	$2\frac{1}{2}$	»			»		
Dito bij Rotschild	$2\frac{1}{2}$	»			»		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	$19\frac{1}{2}$	$19\frac{9}{16}$	»	$19\frac{11}{16}$	$19\frac{11}{16}$
Dito bij Dito onb.	5	»	$19\frac{1}{2}$	19	»	[illegible]	
Dito	5	»	$36\frac{1}{4}$	$36\frac{1}{8}$	»		
Dito Binnenl. à 6 m	5	»	$30\frac{1}{16}$	$30\frac{1}{8}$	»	$30\frac{5}{16}$	$30\frac{5}{16}$
Coupons Ardoins		»	$17\frac{1}{8}$	17	»		
Passive		»			»		
Deferred		»			»		
Fransche Uitgest		»	$5\frac{5}{8}$	$5\frac{5}{8}$	»	$5\frac{15}{16}$	$5\frac{15}{16}$
PORTUGAL, te Londen	3	»	$38\frac{1}{2}$	38	»	$38\frac{1}{8}$	
Dito Dito	4	»	$37\frac{5}{16}$	$36\frac{7}{8}$	»	$37\frac{1}{2}$	$37\frac{1}{4}$
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»			»		
RUSL. Ob. H. 1798 en 1816	5	»	$105\frac{5}{8}$	$105\frac{1}{2}$	»	$105\frac{5}{8}$	
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	$104\frac{1}{2}$		»		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	$96\frac{3}{4}$	$96\frac{1}{2}$	»		
Dito bij Hope	4	»	$87\frac{5}{8}$	$87\frac{1}{2}$	»		
Dito bij Stieglitz en C°.	5	»	87	87	»		
Cert. te Hamburg	5	»			»		
Inschrijving in Assignat.	6	»	$68\frac{1}{4}$	68	»		
Cert. van Dito	6	»	$69\frac{1}{4}$	69	»		
POLEN, Certific.	4	»			»		
Dito Aand. met Loten fl 300		f			»		
Dito Dito fl 500		»		$140\frac{5}{8}$	»	141	
AMERIKA, Phil. Bank	6	pCt.			»		
Dito	5	»			»		
Dito Bank-Actiën					»		

Oostenrijk, Met. $2\frac{1}{2}$ pCt. $57\frac{5}{8}$; Oblig. bij Goll en C°. 4 pCt. 97; Napels, Certific. bij L. en B. $93\frac{1}{4}$; Grén. $19\frac{7}{8}$, $20\frac{1}{8}$.

Koers van het Geld: Beleening 4 pCt., Prolong. $3\frac{1}{2}$ pCt. Wissel-Disconto 4 pCt.

Wisselkoers.

2/m. Hamburg $35\frac{1}{2}$; Zigt dito $35\frac{7}{8}$; 2/m. Londen $11^{87\frac{1}{2}}$, Zigt Londen 11.95; 3/m. Lisbon. $41\frac{3}{4}$; 3/m. Porto $41\frac{5}{8}$; 2/m. Petersb. $1.91\frac{1}{2}$.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 22 Januarij.

Sedert den verkoop der 25000 balen Koffij tot 1 c. hoogere prijs, als de eerste 50,000 balen van de N. H. M. aangekocht waren, is er weinig omgegaan, en heeft de Maatschappij hare voorjaars-veilingen aangekondigd, als:

Te *Amsterdam*, op Donderdag den 18 Maart 1847.

216,685 Balen Java KOFFIJ, liggende aldaar; 20,459 Balen Dito Dito, liggende te Dordrecht.

Te *Rotterdam*, op Maandag den 22 Maart 1847.

149,321 Balen Java KOFFIJ, liggende aldaar; 15,000 Balen Dito Dito, liggende te Middelburg.

Onder deze hoeveelheden zijn begrepen de nog onverkochte 101,907 Balen KOFFIJ, van het opgehoudene in de najaars veilingen van 1846. — De Directie geeft de verzekering, dat zij, vóór hare gewone najaars-veilingen van 1847, geen andere Koffij, dan de bovengemelde partijen zal aan de markt brengen.

De Monsters zullen op Donderdag den 18 Februarij eerstkomende verkrijgbaar zijn.

In Rotterdam zijn ca. 2600 balen Manilla Koffij tot $20\frac{1}{2}$ c. afgedaan.

Suiker meer gevraagd, doch wegens hoogere vorderingen zonder nemers.

Rijst zeer begeerd, 500 gonjes gewone Java verkocht tot $f\,13\frac{3}{4}$, Rotterd. conditie; en 10,000 matten Manilla tot een geheimen, doch $f\,\frac{1}{2}$ hoogere prijs, als onlangs.

Tarwe 127, 129 ℔ witb. Pools. f 400, 410; 129, 130 ℔ b. dito f 400, 408; 126, 127 ℔ dito f 390, 392; 128 ℔ roodb. dito f 388; 130 ℔ Rost. f 400; 131 ℔ Pomm. f 400, kontant; 127 ℔ roodb. Pools. f 385, in ent.; 125 ℔ o. Vries. f 360, a. d. Zn., in cons.

Rogge 117 ℔ Arch. f 300, ent.; 120 ℔ Pruis. f 312, cons.

Haver 88 ℔ fijne f 200; 84 ℔ o. Deensch. f 175; 70, 71, 76, 77 ℔ Voer f 150, 152, 162, 64.

Boekweit 119 ℔ Gron. Zand f 260; 120 ℔ Amersf. f 263; 115 ℔ j. Holst. f 240 entr.

Op 9 vaten, dadelijk. April 61; Sept. en Octob. $62\frac{1}{2}$. *Lijnzaad* een doen. Rigasch Steppen 110 ℔ f 325. *Raapolie* per 6/w. f $37\frac{3}{4}$; Vliegend $36\frac{3}{4}$; primo Mei eerstk. $35\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$; Sept. $36\frac{1}{4}$; Oct. $36\frac{1}{4}$; Nov. 3. *Lijnolie* per 6/w. f 32; Vliegend 31. *Hennipolie* per 6/w. f 34. *Raapkoeken* f 68 à 70. *Lijnkoeken* f 11 a 13.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

Op 30 December jl. heeft te Napels wederom de Loting plaats gehad tot overgang van een gedeelte der 5 pCt. Inschrijving in 4 pCt. geconsolideerde renten, of wel tot Aflossing *à pari*, ter keuze van de Houders ten laste van het Koningrijk Napels en wel tot een bedrag van circa 75000 Napelsche Ducaten rente; bij deze Loting is eene som van 2000 Ducaten Rente, zijnde 40,000 Ducaten Kapitaal, en alzoo 176,000 Lires Kapitaal, staande ten name van Heeren bewaarders van dit Kantoor van Administratie Uitgeloot, waarvan het gevolg is dat een daarmede gelijkstaand getal Certificaten dezer Administratie insgelijks heeft moeten worden Uitgeloot; de uitslag dezer Loting is geweest: eerstelijk de Uitloting van 5 Stuks Certificaten, ieder groot D. 500 of L. 2200, makende te zamen L. 11,000, en vervolgens van 165 Stuks, ieder groot L. 1000, is L. 165,000. In alles L. 176,000.

En wel van de eerste soort: N°. 5, 29, 40, 106, 137, en van de laatste soort: N°.

21	2371	5247	8748	10866	12829	13952	14855
125	2552	5318	8855	10986	12945	14015	14868
263	2648	5442	8948	11299	12949	14055	14882
301	2694	5466	8960	11336	12973	14143	14983
534	3036	5664	9249	11337	13002	14176	15096
556	3182	5846	9764	11364	13003	14220	15119
581	3335	6099	9800	11477	13012	14243	15158
607	3336	6249	9808	11523	13109	14350	15285
635	3460	6470	9850	11635	13121	14374	15355
636	3540	6512	9974	11862	13145	14416	15382
641	3585	6574	9979	11957	13195	14451	15406
789	3691	6983	9982	12082	13273	14452	15427
808	3695	7072	10277	12275	13335	14456	15589
983	3711	7238	10376	12372	13366	14490	15674
1051	3937	7367	10533	12493	13399	14503	15828
1191	4097	7638	10605	12523	13490	14514	15887
1322	4553	7657	10622	12612	13494	14763	15916
1808	4643	7703	10651	12716	13517	14788	15950
1887	4698	8059	10702	12725	13605	14815	16087
2111	4793	8473	10758	12758	13797	14828	16245
2251	4928	8591	10836	12804			

De houders dezer Uitgelotene Certificaten kunnen zich verklaren deze Certificaten in nieuwe à 4 pCt. rente, te verwisselen, dan wel of zij de aflossing *à pari* tot den wisselcours verkiezen te ontvangen.

Wij vernemen dat ten kantore van de heeren Kerkhoven & C°., zal worden betaald, f 36,20 voor zes maanden rente, verschenen 1 Januarij 1847, van Actiën in de *Bank van Frankrijk*, uitgekeerd met Fr. 79; en zulks tegen afschrijving op de Actiën zelve.

Prijzen van de onderstaande Effecten, door de Notarissen Bordewijk & van Kerckhoff te Rotterdam, op den 14 Januarij 1847 verkocht.

N°. 1. Een Aandeel in de Assurantie-Maatschappij, te Rotterdam dir. A. N. Trenité en F. A. Vink, groot f 5000, waarop gefourneerd 5 pCt. of f 250. $16\frac{1}{4}$ pCt. 2. Een dito als voren. $16\frac{1}{4}$ pCt. — 3. Een dito in de Nederl. Zee- en Brandverz. Maatsch. te Rott. dir. J. P. de Bie, & A. J. van Oosterzee, gr. f 5000, waarop gef. 10 pCt. of f 500. $14\frac{1}{2}$ pCt. — 4. Een dito als voren. $14\frac{1}{2}$ pCt. — 5. Een dito in de Oost-Ind. Zee- en Brand-Ass. Maatsch. te Amsterdam dir. J. J. A. Santhagens, gr. 5000, gef. 10 pCt. of f 500. $22\frac{7}{8}$ pCt. 6. Een dito als voren. $23\frac{3}{8}$ pCt. — 7. Een dito in de Bataviasche Zee- en Brand-Ass. Maatsch. te Batavia, Amsterd. en Rott., opger. in den jare 1843, gr. f 5000, waarop gefourn. 10 pCt. of f 500. $9\frac{1}{4}$ pCt. — 8. Een dito als voren. $9\frac{1}{4}$ pCt. — 9. Een dito in de Soc. ter Verz. tegen Zee- en Brand-Schade te Rott. dir. A. J. Bicker Caarten, gr. f 5000, waarop gefourn. 10 pCt. of f 500. 14 pCt.

Het volgende is een extract uit eenen brief van de heeren Manning & Mackintosh, dato Mexico 29 Nov., aan het Comité der Obligatiehouders te Londen.

Wij hadden de eer UEd. eenige regelen te schrijven per de laatste paket, met insluiting van eene copie eener officiële aanschrijving, welke wij van den Minister van Financiën, betreffende de conversie der Mexicaansche Obligatien outvingen. — Ingevolge deze aanschrijving troffen wij eene overeenkomst met den minister, tot uitkeering der gelden, die door het gouvernement van dat gedeelte der tolinkomsten van Veracruz en Tampico, voor de rentebetaling bestemd, waren afgenomen. — Verder kwamen wij overeen, dat de sommen, van 1 Julij tot 31 December van dit jaar uit de tabak monopolie te trekken, alsmede de uitvoerregten op specien uit de havens der Stille Zuidzee, gedurende dat tijdverloop daarbij zouden gevoegd worden; dat wij tegen deze sommen een beloop van D. 300,000, welke wij van het gouvernement in handen hebben, alsmede D. 500,000 op onderpand van zeker beloop van Certificaten der binnenlandsche schuld op te nemen, aan de heeren John Schneider & Comp. zouden remitteeren, en dat, indien er daarna een te kort overbleef, het ontbrekende zoude gevonden worden, uit eene vergunning tot invoer van ruwe katoen, tegen een regt van D. 10 per quintal. — Gaarne sloten wij deze overeenkomst, als zijnde de beste, welke onder de bestaande omstandigheden te verwachten was.

Kort hierop werd de heer Haro als Minister van Financiën opgevolgd door den heer Villamil, en wij ontvingen den 17 dezer van den laatsten eenen brief, waarin ons wordt kennis gegeven, dat het Gouvernement al het in dezen verrigte niet erkent. Wij hebben hiertegen onmiddellijk ten sterkste geprotesteerd.

INGEZONDEN STUKKEN.

Van den Rijn, Januarij 1847.

Aan de Redactie.

De Rijn, mijne heeren! van waar zij bij Pannerden ons land binnenstroomt, tot aan de zee, is eene tamelijke lengte, en als men er dan de Vecht, Amstel en Katwijksche uitwatering bij neemt, wat kunnen er dan niet al steden en dorpen aan die wateren liggen. — Maar er kunnen ook over die menigte plaatsen wel eens wonderlijke besturen zijn: zoo vertelt men mij, dat zeker burgemeester het denkbeeld had opgevat, eenige notabelen zijner gemeente bij zich te laten komen, en lang en breed met hen onderhandelde over eene zekere soort van algemeene armen-vereeniging, waarbij alle de *ad pios usus* aan zijne Gereformeerde, Katholijke, Afgescheidene, Doopsgezinde en Joodsche armenkassen vermaakte gelden, zoo wat in éénen buidel zouden kunnen worden geworpen, dien hij, burgemeester, met die uitgelezen mannen zijner keus, zoude administreren.

Maar denkt die man er niet aan, dat de meeste dier schenkingen uitvloeisels zijn van den uitersten wil van afgestorvenen, die men tot aan de Fransche revolutie toe, altijd als heilig en onschendbaar pleeg aan te zien? Hij zelf is misschien welligt in eene of andere kwaliteit, procuratiehouder bij het grootboek, en zal dan zelfs hebben kunnen zien, dat de ingeschrevene kapitalen, mits zij uitvloeiselen van den uitersten wil van overledenen, onder hetzelfde verband zijn, als die voor onmondigen: zoo zelfs, dat het saldo-billet voor beide is, formulier N°. 4. — Dus, voor 's lands wet, die hoogste wil des volks, zijn dooden in hunne beschikkingen, armen en onmondigen in hun onvervreemdbaar bezit, ééne en dezelfde kathegorie! — Ik schrijf u dit, of soms die burgemeester tot nader inzien mogt komen, voor dat ik in mijne kwaliteit, op een alleronaangenaamst terrein met hem kom te staan.

G.

CORRESPONDENTIE.

De Redactie mag zich niet, dan om zeer bijzondere redenen, het genoegen geven, verzen in haar Blad op te nemen; zij moet derhalve den Heer Æ beleefdelijk bedanken voor de toezending van zijn gelegenheids gedicht, en hem verzoeken haar te verschoonen, daar zij zich genoodzaakt ziet het ongebruikt te laten. Het manuscript van den Heer Æ ligt te zijner dispositie aan het Bureau der Redactie.

MENGELWERK.

DE MARKIES VAN POMBAL,

beoordeeld door „de Gids." (1)

Wat Pombal bedoelde?

De vraag is niet van ondergeschikt belang, daar hare oplossing het hoofddenkbeeld aan het licht moet brengen, dat Pombals daden, als Staatsman, bestuurde, en zij ons het binnenste zijner ziel ontsluit. Van de beantwoording dier vraag hangt het dus af, welk oordeel de geschiedenis over Pombal zal te vellen hebben.

In het opstel van Mr. W. R. Boer is de opzettelijke behandeling dier vraag veronachtzaamd. Te ontkennen is het niet, dat dit veel behendigheid in den Mr. Boer verraadt. Het ware toch te forsch, en daarom eenigzins vermetel bij eene eerste poging, om ons publiek met het denkbeeld gemeenzaam te maken, dat Pombal, een navolgingswaardig voorbeeld voor ons Vaderland is, er

(1) Zie onze twee vorige N°s.

zoo maar rondweg vooruit te komen, wat het eigentlijk streven van Pombal was. 't Is waar, daar worden nog al vijandige kruistogten tegen het katholicisme en zijne belijders ten onzent gepredikt; iets dergelijks is aan ons publiek dus niet ten eenenmale vreemd; zóó echter is het er nog niet mede gesteld, dat niet verre, verreweg het meerendeel der onzen zou huiveren van ontzetting bij de openhartige bekentenis van wat Pombal eigentlijk in het binnenste zijner ziel bedoelde. Gelooft daarom intusschen niet, dat Mr. W. R. Boer zich zóó zeer zelfs is meester kunnen blijven, dat hij het den lezer niet doet gevoelen, op welke gronden zijne meening steunt, dat het voorbeeld »van Portugal, onder het bestuur van Pombal, *niet zonder leering* is voor ons vaderland," — dat hij niet doet gevoelen, in welk opzigt hij de betrachting en navolging van dat voorbeeld voor ons Vaderland wenschelijk acht: ziet, daar zijn zulke enkele trekken, die den ganschen mensch verraden; en wanneer wij (blz. 29) Mr. W. R. Boer het verhaal van de afschuwelijke vervolgingen, waaraan, onder Pombal, de Katholijken in Portugal ten prooi waren, met eene apologie hooren besluiten van »den moed en de standvastigheid, waarmede Pombal de regten en het aanzien van zijn vaderland tegen de *aanmatigingen der pausselijke heerschzucht* verdedigde," behoeven wij dan nog te vragen, of onze auteur niets vermoedde van Pombal's innerlijke gezindheid, — behoeven wij dan nog te vragen, wat in hem omging, toen hij de onzen naar Pombal heenwees, als naar eenen leerzamen voorganger voor ons vaderland?

Schoon nu evenwel dit weinige, — die lofspraak op »de verdediging van de regten en het aanzien van het vaderland tegen de *aanmatigingen der pausselijke heerschzucht*" — voldoende moog zijn, om des auteurs gevoelen en wenschen te kunnen doorschouwen — zulk eene platte algemeenheid, toepasselijk op jan en alleman, die afkeerig is van onderwerping aan de gestelde magten, is echter volstrekt niet toereikende, om het bijzonder karakter van Pombal te begrijpen. Wij zullen derhalve die algemeenheid iets naauwkeuriger trachten te bepalen.

»Aan het hof van St. James, waar Pombal zes jaren lang vertoefde, zeiden wij in ons laatste N°., ontving Pombal indrukken, die van beslissenden invloed waren op zijn geheel volgend leven. Immers heerschzuchtig en onbuigzaam van aard, kon het niet anders, of het schouwspel eener natie, die zich zelve zeide in alles genoeg te zijn, die alle vreemd gezag verworpen had en in het geestelijke zoowel als in het tijdelijke slechts nederboog voor den magthebbende, die stond aan het hoofd van den staat, — dat schouwspel moest een man, als Pombal, in wiens hart zedeloosheid reeds lang den kiem van het bovennatuurlijk geloof verstikt had, verrukken en navolgingswaardig toeschijnen." Wij herhalen voorbedachtelijk deze woorden, omdat daarin de grondtrekken tot eene karakterschets van Pombal ons toeschijnen vervat te zijn.

Lang voor ons reeds werd Pombals vooringenomenheid met Engeland door anderen opgemerkt. Zoo zegt de graaf Alexis de Saint-Priest in zijne »*Histoire de la chûte des Jesuites*" (pag. 34); »In schijn aan Engeland vijandig, was Pombal inderdaad aan de vorderingen van dat land steeds onderdanig. Terwijl hij hoog opgaf van de vrijheid van Portugal, bragt hij de stad Porto in opstand, ter gelegenheid van de vestiging der Compagnie, die het monopolie der wijnen aan de Engelschen overleverde. Men verhaalt zelfs heden nog te Lissabon in diplomaticke kringen, dat al dat gezwets van den markies met het kabinet van Londen vooraf overlegd was, om aan zijne inschikkelijkheid en verraderij ten dekmantel te strekken." Maar al vonden wij die vooringenomenheid niet reeds bij anderen aangeteekend — zij blijkt zonneklaar uit zijn gedrag.

Koning Joseph I miste, als wij boven zagen, alle zelfstandigheid van karakter; hij was dien ten gevolge lijdzaam van aard, maar — hetgeen natuurlijk was bij het eigen gevoel zijner krachteloosheid in eene hooge betrekking als de zijne — tevens uitermate wantrouwend. Pombal had spoedig deze eigenschappen begrepen, en zag teregt in, dat hij, door des Konings wantrouwen steeds te voeden, den Koning al meer en meer van zich afhankelijk zou maken. Zoo doende geraakte de Koning op den achtergrond, werd hij eene *machine à contreseing*, en kreeg Pombal met er daad den scepter in handen.

In den tijd, waarvan wij spreken, kort na de verheffing van Pombal tot eersten minister, was het huwelijk van de prinses van Beira, de vermoedelijke erfgename der kroon met Don Pedro, des konings broeder, eene uitgemaakte zaak. Koning Jan V had reeds de noodige vergunning daartoe van Rome aangevraagd en verkregen, en het leed geen twijfel of spoedig zou deze echtverbindtenis voltrokken worden. Men rekende echter daarop — zonder Pombal, en men rekende verkeerd. Pombal had aan de prinses van Beira een anderen echtgenoot toegedacht — den hertog van Cumberland namelijk.

Een huwelijk der vermoedelijke erfgename met een vreemden prins was nu wel in strijd met de grondwettige instellingen van Portugal, wijl haar art. VI uitdrukkelijk zegt: »dat deze wet ten eeuwigen dage betracht worde, en dat de oudste dochter des konings geen anderen echtgenoot hebbe dan een Portugees, opdat vreemde prinsen niet meesters worden van het koningrijk." (Verg. Vertot, *Révolutions de Portugal*, Ed. Didot, pag. 18), — maar zou eene bedenking van dien aard een Pombal kunnen weerhouden? Het leek er wel naar! Des konings broeder, Don Pedro, zou en moest ter zijde gesteld en de hertog van Cumberland met de vermoedelijke erfgename der kroon verbonden worden; dat stond nu eenmaal vast, want daardoor zou gebeuren, wat Pombal wilde, zou de orde van opvolging in de monarchie verbroken, Engeland's invloed voor goed in Portugal gevestigd en de instellingen van dat land gemakkelijk op Portugal overgebragt en toegepast worden; — en Pombal was niet de man, om een eenmaal vastgesteld plan te laten varen.

De uitvoering bleek intusschen niet zoo gemakkelijk te zijn, als het ontwerpen van dat plan. De uitvoering werd belemmerd door de nog levendige herinnering aan den wil des overledenen Konings, door het bepaald-zijn van het huwelijk der prinses van Beira met don Pedro, door de aangevraagde en reeds toegestemde pausselijke vergunning, en vooral door de ontevredenheid van alle opregte Katholijken, die terugbeefden voor het denkbeeld; dat, door de schending der grondwettige bepalingen, Portugal vervallen zou onder vreemde overheersching, en die, bij monde der in 's Konings nabijheid verkeerende P. P. Jezuiten, zich met alle kracht daartegen verzetteden. Zoodat Pombal een geduchten tegenstand ontmoette — een tegenstand, geducht genoeg, om een minder hardnekkig karakter nog eens tot nadenken te brengen. Pombal echter dacht er slechts aan, hoe te slagen? De herinnering aan den wil des overledenen Konings, — de verkregene pausselijke dispensatie — nu ja, daar was over heen te stappen: niet zoo gemakkelijk evenwel over de beleediging, den broeder des Konings aan te doen en over de tegenwerking der Katholijken. Wat dus te doen? Verneemt en vergeet het niet, Katholijke Landgenooten, waartoe Pombal — dat voorbeeld, »voor ons Vaderland, in zijne tegenwoordige omstandigheden, *niet zonder leering!* — verneemt en vergeet het niet, waartoe Pombal besloot! Hij kende den wantrouwenden aard van zijnen meester; blies hem in het oor, dat hij van vijanden, van verraders, van lieden, aan welke hij, de Koning, in den weg stond en wien hij een beletsel was voor de verwezenlijking hunner eerzuchtige plannen, omringd was; dat het leven zelfs zijns meesters niet veilig was; dat hij, Pombal, echter voor des Konings dagen waken en hem ten koste van zijn leven zou beschermen en verdedigen — en zoo wierp hij zaden van vijandschap in den boezem des zwakken Konings tegen diens eigen broeder en de natuurlijke verdedigers der monarchie, de Katholijken — zaden van verdeeldheid, waaraan de kwaadaardigheid van Pombal steeds nieuw voedsel schonk, en die, welig opschietende in het wantrouwend gemoed des Konings, hem verlaagden tot het werktuig van een Pombal, tot een der geweldigste vervolgers der Katholijke kerk. Slaagde Pombal daarom in zijn plan, den kroon over te brengen in het huis van Engeland? 't Was daar verre af! Alleen hield hij het huwelijk der prinses van Beira met don Pedro tien jaren terug. Het werd eerst voltrokken in 1760, terwijl Koning Jan I reeds den 30 Julij 1750 overleden was. Maar wat hem ten gevolge dier teleurstelling te heviger bijbleef, was zijne haat tegen de Katholijken en tegen de Jezuiten vooral, als de ijverige handhavers van der Katholijken regt. Zij hadden zijn plan, Portugal onder den scepter van Engeland, in spijt der grondwettige instellingen, te brengen, doen mislukken: dat vergaf hij hun nimmermeer (2), — en wraakzucht over zijne geledene vernedering blies zijne heerschzucht aan, om den Katholijken geene voet breedte gronds op Portugal's bodem te laten, maar hunne plaats door de handlangers van een op Anglikaansche leest geschoeid pombalisch geloof te doen innemen.

Dat doel straalt door al de handelingen van Pombal — dat voorbeeld »voor ons Vaderland *niet zonder leering!*" — heen. Wat dunkt u er van, Lezers, en vooral van de wenschen van dien Mr. W. R. Boer? R.

(2) »On sait que le duc de Cumberland s'était flatté de devenir roi de Portugal. Je ne doute pas, qu'il n'y eût réussi, si les Jésuites, Confesseurs de la famille royale, ne s'y fussent opposé. Voilà le crime qu'on n'a jamais pu leur pardonner." Testament du maréchal de Belle-Isle, pag. 108

Bij den Wel-Eerw. Heer J. BRINKMAN, Pastoor in het Maagdenhuis alhier, is ontvangen voor de R. K. armen, te Noordwijk aan Zee. (zie *de Tijd* n°. 86.)

Van N. N. een Coupon à	*f* 25.
» J. J. L. een Muntbillet à	» 5.
» B. P. » » à	» 10.
» N. N.	» 2.50.
» J. C. K.	» 1.50.

En bij den Uitgever dezer Courant is ontvangen:

Van A. B. te Zaandam, 2 Coupons à *f* 1.23½.	*f* 2,47.
» N. N. alhier	» 2.50.
» een ongenoemde, 1 Muntbillet	» 5.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.